

i celkové snížení počtů druhů vojsk účastnících se operace. Naopak bude nutné mnohem pečlivěji sladit činnost pozemních vojsk s vojskem integrované protivzdušné obrany, s teritoriálními silami, prostředky a v budoucnosti i s vojskem územní obrany.

Rovněž princip "všeobecného zabezpečení bojové činnosti v operaci" si plně zachovává svůj význam i v současných podmínkách. Na jeho uplatňování budou mít vliv všeobecné podmínky přípravy a vedení operací, zejména, že operace budou vedeny pouze na vlastním území, což umožňuje využití všech zdrojů teritoria, přípravu vlastního území atd. Dojde také pravděpodobně k posílení některých druhů operačního zabezpečení (např. ženijního), a naopak k zeslabení úlohy jiných (např. chemického).

Jak je zřejmé z uvedených závěrů, principy operačního umění v podmínkách uplatňování nové vojenské doktríny v žádném případě neztrácí svou platnost. Budou ale těmito podmínkami ovlivňovány, dále se budou rozvíjet a záleží na velitelích i štábech, jak je dokážou tvořivě uplatňovat.

Podplukovník Ing. Luděk Hodboď

NEJEN K BRIGÁDNÍ ORGANIZACI

V poslední době se lze poměrně často setkat na stránkách vojenského odborného tisku s různými názory k uvažovaným změnám platné "divizní" organizace ČSA na "brigádní". V naprosté většině je zatím toto opatření doporučováno, přičemž hlavním argumentem pro jeho přijetí je zdůvodnění, že uspořádání prapor-brigáda-armádní sbor je oproti současnému členění prapor-pluk-divize-armáda (již zrušenému) pružnější, a lépe proto vyhovuje vzhledem k nejpravděpodobnějšímu možnému charakteru ohrožení státu. Tak je tomu např. ve dvou článcích zveřejněných pod stejným názvem K profesionalizaci a struktuře ozbrojených sil, jejichž autory jsou plk. Ing. L. Klíma, CSc. (VM č. 3/1991) a plk. v zál. doc. Ing. Z. Hron, CSc. (VM č. 8/1991), v nichž je mimo jiné vysloven názor, že "... základní operačně taktickou jednotkou pozemního vojska by měla být brigáda zahrnující 4 až 6 praporů..." Ing. M. Štembera, CSc. v článku Problémy profesionalizace ČSA (VM č. 3/1991) vyslovuje názor, že "... jako nejúčinnější se jeví organizační schéma prapor-brigáda-armádní sbor, přičemž pevnou organizační strukturu by měl pouze prapor a brigáda".

Na uvedených myšlenkách mi nejvíce vadí to, že nejsou podle mého názoru podloženy argumenty a zdůvodněny. Osobně se závěrem, že brigádní organizace s vypuštěním divizního stupně je pružnější, nesouhlasím. Totiž vypustím-li z hierarchie velení jeden stupeň ještě neznamená, že tím zrychlím a zkvalitním velení. Chtěl bych to dokumentovat na následujícím příkladu.

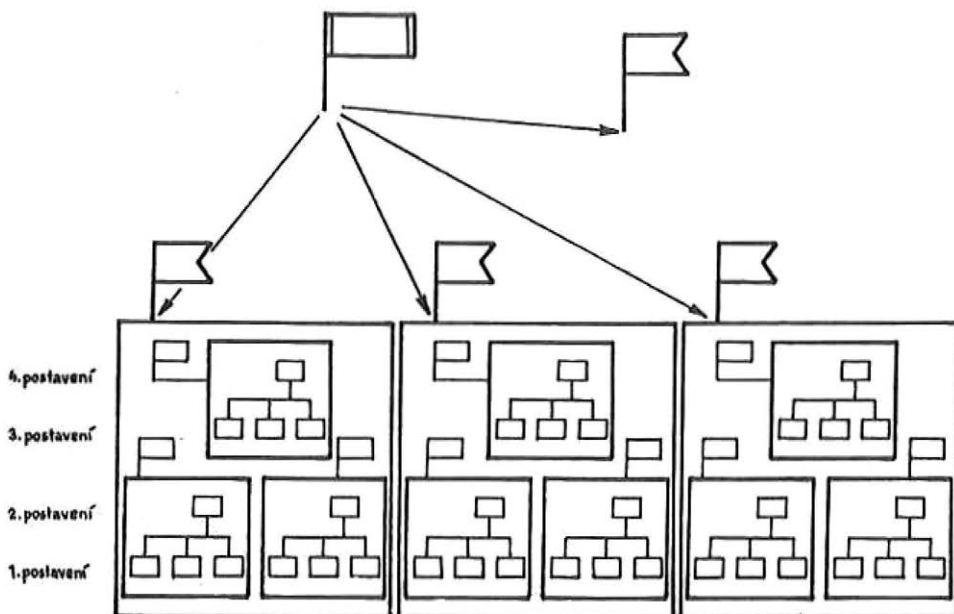
Armádní sbor může mít různý počet divizí v závislosti na úkolu, směru, který brání i možnostech armády jako celku. V následujícím propočtu vycházím z předpokladu, že as může mít 4 divize, z toho při obraně státní hranice mohou 3 divize plnit úkol v jeho prvním sledu.

Při současné organizaci divize (3 pluky) v závislosti na uspořádání obrany (předpokládáme 2 pluky v prvním sledu a 1 pluk v druhém sledu), může armádní sbor v celé šířce svého obranného pásma mít na postavení:

- prvním: $3 \times 2 \times 3$ prapory = 18 praporů,
- druhém: $3 \times 2 \times 1$ prapor = 6 praporů,
- třetím: $3 \times 1 \times 3$ prapory = 9 praporů,
- čtvrtém: $3 \times 1 \times 1$ prapor = 3 prapory.

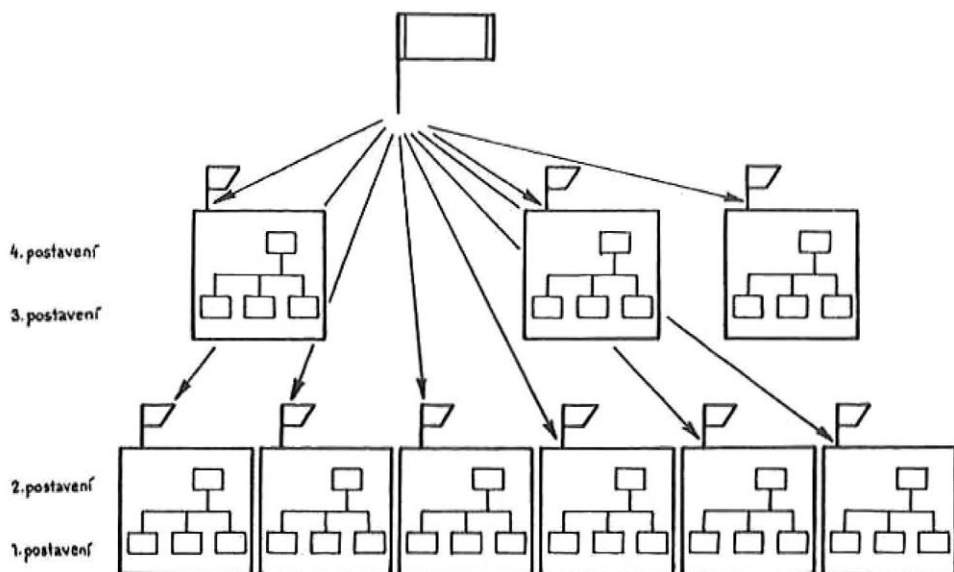
Vzhledem k šířce obranného rajónu praporu do 5 km a výše uvedeným počtům praporů lze vyvodit, že armádní sbor může v daném případě bránit pásmo široké do 100 km ($18 \times 5 = 90$ km).

Z obr. 1 je zřejmé, že v tomto případě každý velitelský stupeň velí třem, případně čtyřem (pluk, as) podřízeným velitelům.



Obr. 1

Při schematickeém vyjádření uspořádání obrany v navrhované brigádní organizaci je nezbytné vycházet ze základního požadavku, že armádní sbor musí být schopen bránit obranné pásmo o stejné šířce a měl by tudíž mít stejné množství sil a prostředků. Protože se asi zatím neuvažuje o výrazné změně organizace praporu k jeho posílení (alespoň jsem se o tom zatím v této souvislosti nic nedozvěděl), lze vyvodit závěr, že armádní sbor s brigádní organizací by měl mít pro obranu prvního pásma obrany k mání téměř stejný počet praporů (36), jako tomu bylo v předcházejícím případě. Ze stejných důvodů lze počítat i se stejnou šířkou obranného rajónu praporu, tj. do 5 km a s určitým zjednodušením i se stejným počtem praporů na jednotlivých postaveních. V závislosti na uvažovaném počtu praporů v brigádě



Obr. 2

může mít armádní sbor 9 brigád (po 4 praporech), případně 6 brigád (tehdy, jestliže by brigáda měla 6 vševojskových praporů, což je asi méně pravděpodobné).

V prvním případě by bylo velení snazší pro velitele brigád (4 podřízených velitelů), ale značně složitě pro velitele armádního sboru (9 podřízených vševojskových velitelů - viz obr. 2), ve druhém případě jsou na tom oba velitelské stupně stejně špatně (6 podřízených - viz obr. 3). A to zde neuvádím, či neuvažuji o dalších 2 až 3 brigádách působících na druhém pásmu obrany.

V této souvislosti považuji za nutné připomenout v minulosti i v současnosti v praxi ověřenou zkušenost armád, že z hlediska velení je nejvýhodnější "trojková" organizace (každý stupeň má tři podřízené), ale i podobné závěry teorie řízení (o určitém nejvýhodnějším počtu podřízených, které je jeden organizační stupeň schopen účinně a s požadovanými výsledky řídit).

To potvrzuje např. i článek Pozemní vojsko a jeho budoucnost (VM č. 3/1991), v němž americký generál v odpovědích na otázky k organizačnímu členění vojsk mj. konstatuje, že: **"... pravidlo tří platí dál: tři čety v rotě a tři roty v praporu vytvářejí zpravidla snadno říditelnou organizaci... Systém čtyř se stal neohrabaným v pohyblivé bojové činnosti, je však výhodný v obraně, protože jím získáváte velkou pružnost... určité musíme zdůraznit velitelské hledisko v systémech velení, řízení a spojení..."**

Podobně je nutné hodnotit navrhované brigádní a sborové členění i z hlediska požadavků na zabezpečení velení a spojení. Každý, kdo osobně ve velitelské funkci prožil divizní nebo plukovní taktické cvičení, si jistě vybaví vytižení rádiové sítě velitelů u těchto stupňů v průběhu řízení boje i problémy z toho plynoucí. Tehdy v ní pracovali kromě řídicí stanice velitele daného stupně "pouze" 3 až 4 podřízených vševojskových velitelů (např. velitel divize a 3 velitelé pluků). Zkusme si na základě těchto zkušeností představit velení v síti, v níž pracuje kromě příslušného velitele armádního sboru 6 až 7 velitelů brigád! To zde zase neuvažuji o TTD

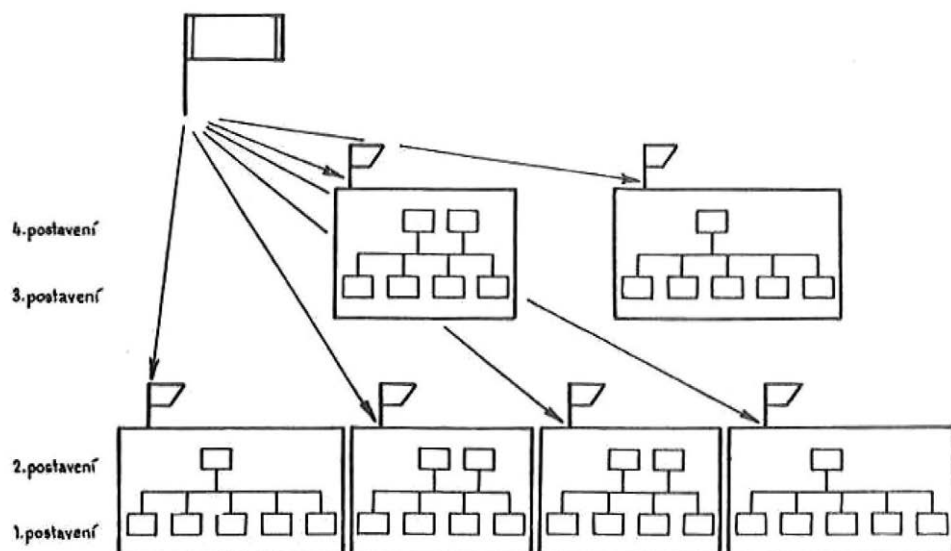
rádiových stanic, které jsou v současné době v armádě pro tyto stupně vyčleněny (především jejich dosah v souvislosti s šířkou obranného pásma sboru, v němž by tato síť musela pracovat).

Uvedený problém by jistě bylo možné řešit např. vytvořením 2 až 3 velitelských sítí s menším počtem účastníků, ale to v podstatě nic neřeší, protože velitel sboru je pouze jeden a v reálném čase může působit současně pouze v jedné z nich!

Podobné problémy lze vyhodnotit u dalších oblastí. Např. týl brigády mající zásobovat 6 praporů bude muset být téměř dvojnásobný ve srovnání se současnou velikostí týlu pluku, podstatně se zvětší délka přísunových a odsunových cest u brigády (vzhledem k šířce, kterou by bránila) nebo by bylo nutné členit týl brigády na menší celky a přibližovat ho tak ke křídelním praporům.

Stejně tak lze vyvodit, že větší počet podřízených velitelů by u stupňů brigáda a sbor nutně vyvolal posílení jejich štábů o nezbytný počet příslušníků operačních skupin (oddělení) s cílem zabezpečit včasné zpracovávání a předávání úkolů (bojového nařízení), přijímání hlášení v průběhu boje atd. To by současně ale vyvolalo potřebu zvýšit počet spojovacích prostředků u uvedených stupňů, v důsledku toho by došlo i ke zvětšení velitelských stanovišť místo současné snahy o jejich zmenšení (s cílem snížit jejich zranitelnost a pravděpodobnost zjištění). Jinými slovy řečeno - to, co by se případně získalo zrušením divizního stupně velení, se stejně neušetří, protože bude muset být přerozděleno ke stupňům brigáda a sbor.

Nelze podcenit ani skutečnost, že značné problémy by mohly po přechodu na brigádní organizaci nastat i z hlediska mírového života vojsk. Např. kasárna, parky, sklady materiálu, výcviková zařízení atd. - to vše je v současné době přizpůsobeno platnému organizačnímu členění armády. Na jedné straně dost dobře nelze do objektu určeného pro pluk umístit brigádu s podstatně větším počtem osob i techniky bez výrazného snížení úrovně ubytování a ztlížení uložení techniky i materiálu. Na druhé straně řešení spočívající v rozdělení brigády



Obr. 3

do více objektů v různých posádkách s sebou přináší mnohé problémy a těžkosti (zvýšení počtu vyčleňovaných příslušníků celodenní směny, složitost organizace velitelské přípravy, služebních shromáždění, uskutečňování kontrol ap. s následným značným zvýšením spotřeby PHM na nezbytné přesuny), což asi mohou z minulosti potvrdit mnozí velitelé pluků, v současné době např. velitel 4.mp v souvislosti s umístěním části jednotek pluku v jiné posádce. To jsem zatím vůbec neuvažoval o **výši finančních nákladů**, které by si tato organizační změna vyžádala na úpravu objektů kasáren, autoparků, cvičišť, ale i další nezbytné "stěhování" nejen vojsk, ale i vojáků z povolání s jejich rodinnými příslušnými. Není to problém, nad nímž lze mávnout rukou - už teď se v některých posádkách, v důsledku uskutečňovaných změn počtů útvarů a jejich přemísťování, značně zvýšily počty vojáků z povolání bez naděje na přidělení služebního bytu v dohledné době (řádově lze hovořit o létech).

Jestliže tedy porovnáme současnou "divizní" organizaci s navrhovanou "brigádní" s přihlédnutím k výše uvedeným argumentům, neshledávám zatím nic, co by podpořilo na začátku uváděné tvrzení, že brigádní organizace zaručuje pružnější velení, ani nenalézám jiný přínos této uvažované organizační změny.

Jsem si vědom toho, že jsou jistě ještě mnohá další mně třeba neznámá hlediska a kritéria, která mají na rozhodování o uvedeném problému vliv a která jsem zde neuvedl, mohou přitom působit v opačném smyslu, než působí mé argumenty. Chtěl jsem ale vyslovit svůj názor na uvedený problém proto, aby nedošlo k tomu, jak se v našem státě pomalu stává pravidlem, že bude přijato krátkozraké rozhodnutí bez domyslení všech s tím souvisejících důsledků, přičemž přiznat chybu pak nikdo nechce a "nenápadná" náprava vyžaduje vynaložení podstatně vyšších a především zbytečných nákladů i úsilí lidí.

Domnívám se proto, že by při řešení nejen tohoto, ale i dalších v současnosti i v budoucnosti řešených problémů měla být stanovena hlediska a kritéria (včetně stanovení "váhy" významu a důležitosti jednotlivých kritérií pro daný problém), podle nichž je nutné uvedený problém všestranně posoudit, a teprve na základě toho pak rozhodnout. Připomínám tuto zdánlivou samozřejmost proto, že např. v souvislosti s diskusí o nutnosti zavedení brigádní organizace jsem se setkal také s argumentem zdůvodňujícím tento návrh mj. konstatováním, že při navazování styků s armádami sousedních států je vhodné, aby se vzájemně setkávali velitelé na **stejné úrovni**! Cožpak velitel pluku není na úrovni velitele brigády? **A je to vůbec podstatné?**

Na závěr bych chtěl připojit ještě dvě poznámky částečně související s uvedenou problematikou.

V současné době dochází k výrazným změnám nejen v praxi života armády, ale i v teorii, ve vojenské vědě. V zájmu toho, abychom si vzájemně při sdělování názorů rozuměli, se přimlouvám za to, aby **nedocházelo k neodůvodněným změnám zažitých pojmů a terminologie**. K objasnění uvedu příklady:

Plk. Ing. L. Klíma, CSc. ve svém článku charakterizoval brigádu jako **základní operačně taktickou jednotku**. Nevím, je-li takto brigáda charakterizována v návrhu nového Polního řádu ČSA, ale osobně se domnívám, že ne, vhodnější by bylo považovat brigádu za **vševojskový útvar** (příp. **svazek**).

Podobně plk. doc. Ing. Z. Hron, CSc. ve svém článku hovoří o **obraných úsecích praporů** nebo **obraných rajónech čet a rot**, zatímco v jiné části o četových a rotních opěrných bodech. Pochybnosti ve mně vyvolala i myšlenka, že "... četové a rotní opěrné body mohou být mezi sebou propojeny systémem paleb, v některých případech na **důležitých směrech povedou boj i samostatně**" (zvýraznění v citátu jsem provedl já). Jistě, opěrné body čet a rot budou i na důležitých směrech, ale spíše v **rámci obranného rajónu praporu**, zatímco **samostatně** (takto alespoň uvedenou formulaci chápu já) budou budovány především na vedlejších směrech.

V současné době se snažíme při řešení nových problémů a úkolů stanovených armádě v daleko širší míře než v minulosti využívat dostupných zkušeností a poznatků z jiných vyspělých armád světa. Tím spíše ale nechápu, na základě čeho vznikla myšlenka o "pružnější" brigádní organizaci (s vypuštěním divizního stupně), když naprostá většina armád, jejichž organizace je mi alespoň trochu známa, vychází z trojkové nebo čtyřkové organizace. **Brigádní a divizní organizace je i v armádách SRN a USA, od nichž se snažíme poučit. Je skutečně nutné vymyslet něco "nového", aby bylo možné ukázat, co se v armádě mění?**

Domnívám se, že máme mnohé jiné problémy, jejichž vyřešení by k zvýšení pružnosti ve velení přispělo daleko více než změna organizace vojsk. Jedním z nich je např. rychlé, ale současně promyšlené zavedení výpočetní a spojovací techniky stupňům pluk, divize a jejího účelnějšího využívání tak, aby co nejrychleji přineslo úsporu nákladů vynakládaných na činnost vojsk. V souvislosti s tím např. nechápu, jak je možné, že většina odborných správ dokázala již před poměrně dlouhou dobou vybavit své odborné náčelníky u stupně divize a ještě dříve i příslušné odborné katedry na VA Brno počítači PC/AT (286 i 386) včetně potřebného přístrojového i programového vybavení, zatímco operační skupiny divizí je dostávaly teprve v prosinci 1991 (katedra všeobecné taktiky, která má studenty VA na využití počítačů v jejich praxi včetně např. seznamování s modelováním boje připravovat, měla v tutéž dobu stále pouze počítače POTAS a PC/XT PP-O6).

Přitom tato technika umožňuje (i přes nedostatek zkušeností s jejím využitím) přijímání mnoha racionalizačních opatření. Uvedením jednoho příkladu svůj článek zakončím.

Plán hlavních úkolů a základních opatření štábu 3.md na listopad 1991 měl 17 listů papíru A4. Tentýž měsíční plán na prosinec zpracovaný na PC/AT (s využitím programu DBaze a textového editoru T 602) jednoho z odborných náčelníků divize má při stejném obsahu, lepší přehlednosti a kultuře zpracování pouze pět oboustranně tištěných listů (úspora papíru při pořizování 33 výtisků jen tohoto jediného dokumentu činí za jeden rok u jednoho štábu téměř 5000 listů papíru v hodnotě přibližně 1000 Kčs). Pro plánovače to navíc znamená každý měsíc zrušení nutnosti ručního vypracování měsíčního plánu z ročního a úsporu nejméně jednoho pracovního dne, který může být využit k jiné účelnější činnosti. Tím hledání možností využití počítače u operační skupiny divize nekončí, ale teprve začíná. Bylo by proto asi účelné začít uvažovat i o organizování výměny zkušeností z využívání výpočetní techniky jednotlivými stupni, případně i o přesunutí počítačů POTAS ze stupně divize plukům, aby i u těchto nižších štábů se začaly vytvářet podmínky pro hledání možností využití výpočetní techniky, současně se tím s předstihem připravovali jednotliví funkcionáři na práci s ní (tj. dříve, než bude možné i tomuto stupni zavést "něco" výkonnějšího).

